

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان

معاونت آموزشی

دبیرخانه دائمی جشنواره شهید مطهری

فرمت ارسال خلاصه فرآیندها جهت هفتمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

۱- عنوان فرآیند:

توسعه کیفی آموزش اخلاق حرفه ای در پرستاری:

فرایند طراحی، اجرا و ارزشیابی آموزش اخلاق پرستاری با روش یادگیری مبتنی بر مسئله (PBL)

۲- صاحبان فرآیند:

دکتر مهناز خطیبان^۱، رویا امینی^۲، سیده نیره فلاحان^۳، دکتر افشین فرهانچی^۴، دکتر علیرضا سلطانیان^۵

۳- محل اجرای فرآیند:

دانشکده پرستاری و مامایی - کمیته توانمندسازی اعضای هیئت علمی و دانشجویان EDO

۴- نام دانشگاه

دانشگاه علوم پزشکی همدان

۵- گروه هدف فرآیند

کلیه دانشجویان پرستاری مقطع کارشناسی

محورها: اخلاق در آموزش

حیطه فرایند: فعالیت‌های فرهنگی و امور تربیتی و اجتماعی

^۱ مرکز تحقیقات مراقبت مادر و کودک، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران mahnaz.khatiban@gmail.com

^۲ گروه پرستاری بهداشت جامعه، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

^۴ گروه پزشکی قانونی و اخلاق حرفه ای، دانشگاه علوم پزشکی همدان، دانشکده پزشکی، همدان، ایران

^۵ گروه آمار زیستی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، دانشکده بهداشت، همدان، ایران

فرمت ارسال خلاصه فرآیندها جهت هفتمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

۶- تاریخ اجرا (مدت اجرای فرایند): ۱۶ ماه

مطالعات اولیه تدوین در قالب طرح پژوهشی	تیر الی بهمن ۱۳۹۲
تدوین برنامه آموزشی	تیر الی بهمن ۱۳۹۲
تصویب طرح توسط شورای پژوهشی دانشگاه	۹۳/۲/۱۳
ثبت <i>IRCT</i>	۹۳/۸/۱۵
اجرای برنامه و ارزشیابی	نیمسال دوم ۹۲-۹۳
ادامه فرایند	نیمسال اول ۹۳-۹۴

۷- مقدمه

آموزش پزشکی هر جامعه‌ای به‌عنوان یک پدیده اجتماعی در گذر زمان دستخوش تحولات و فراز و فرودهای بسیاری قرار می‌گیرد. یکی از این تحولات، پیدایش امور تربیتی و توجه خاص به امر پرورش مهارت‌های لازم و ایجاد نگرش‌ها و ارزش‌های اخلاقی، انسانی و دینی در دانشجویان علوم پزشکی است. به همین لحاظ آموزش و ارتقای کیفی آموزش اخلاق حرفه‌ای در نظام آموزش پزشکی کشور، نقش تعیین کننده‌ای دارد که باید مسئولان، مدرسان و حتی دانشجویان علوم پزشکی نسبت به آن حساس و مسئول باشند.

منظور از آموزش اخلاق حرفه‌ای در پرستاری، تربیت پرستارانی است که مسئولیت تعهد حرفه‌ای خویش را پذیرا باشند. این مهم سبب ارتقای کیفیت مراقبت و مسئولیت حرفه‌ای خواهد شد. پرستاری حرفه‌ای نیازمند دانش اخلاقی برای هدایت عمل است. عمل اخلاقی، جنبه حیاتی مراقبت پرستاری است و رشد شایستگی‌های اخلاقی برای حال و آینده عمل پرستاری ضروری است (۱). دانشجویان گروه پزشکی و پرستاری در طول دوران تحصیل خود با موقعیت‌های آموزشی فراوانی مواجه می‌شوند که تصمیم‌گیری اخلاقی در آن‌ها مهم است. تصمیم‌گیری اخلاقی به کلیت فرآیند تصمیم‌گیری ناشی از تشخیص موضوعات اخلاقی از طریق استدلال اخلاقی برمی‌گردد (۵). استدلال اخلاقی به توانایی فرد برای قضاوت، تصمیم‌گیری و منطقی بودن در برخورد با معضلات اخلاقی اشاره دارد (۲). توانمندی در استدلال اخلاقی از ضروریات حرفه پرستاری است که باید در طول تحصیل در دانشجویان پرستاری ارتقا و با ورود به کار بالینی مستقل به‌عنوان پرستار تکامل بیشتری یابد.

نیازسنجی

مطالعه‌ای توصیفی به‌منظور نیازسنجی در دانشکده پرستاری و مامایی علوم پزشکی همدان انجام شد که تمامی دانشجویان شاغل به تحصیل سال چهارم (ترم هفت و هشت) در نیمسال دوم تحصیلی ۹۳-۹۲ در آن شرکت نمودند. از ۷۳ دانشجو، ۶۶ نفر به‌صورت داوطلبانه پرسشنامه مربوط به سطح تکامل اخلاق دانشجویان پرستاری را تکمیل نمودند. نتایج نشان داد که اکثر (۵۵٪) دانشجویان در مرحله پیش عرفی یا عرفی قرار داشتند. در صورتی که جهت تصمیمات اخلاقی مناسب در زندگی حرفه‌ای طبق نظریه *Kohlberg*، دانشجویان باید در مرحله پس عرفی باشند. دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش حاضر در سال چهارم پرستاری بودند که اکثر واحدهای بالینی خود را گذرانده بودند. آنان در شرف فارغ‌التحصیلی و آماده حضور در محیط‌های بالینی بودند، لذا انتظار می‌رفت که آنان در طول تحصیل خود به مرحله تکامل اخلاقی بالایی دست‌یافته باشند. مطالعات مشابه در کشورمان (۳، ۴) نیز نشان می‌دهند که سطح تکامل

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان

معاونت آموزشی

دبیرخانه دائمی جشنواره شهید مطهری

فرمت ارسال خلاصه فرآیندها جهت هفتمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

اخلاقی دانشجویان پرستاری پایین هست. این یافته‌ها مؤید ضرورت توجه به آموزش اخلاق در دانشجویان پرستاری است. به خصوص این‌که متأسفانه در دوره‌های آموزش کارشناسی پرستاری در دانشکده‌ها درسی تحت عنوان اخلاق پرستاری وجود ندارد. لذا، آموزش اخلاق پرستاری قدم اول و اصلی می‌باشد.

فرمت ارسال خلاصه فرآیندها جهت هفتمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

مروری بر متون

مطالعات در ایران نشان‌دهنده عدم تفاوت معنادار بین حساسیت اخلاقی در دو گروه دانشجویان و پرستاران بود. حتی در یک مطالعه میانگین نمره استدلال اخلاقی دانشجویان پرستاری از میانگین نمره استدلال اخلاقی پرستاران بالاتر بود که می‌تواند کم‌رنگ شدن استدلال اخلاقی را در محیط‌های کاری نشان دهد (۵). نتایج مطالعه‌ای در کشور کره نشان داد که آموزش اخلاق پرستاری می‌تواند حساسیت اخلاقی و استدلال اخلاقی دانشجویان پرستاری را ارتقا دهد (۶). دوران دانشجویی، فرصت مناسبی جهت توسعه دانش اخلاقی و استدلال اخلاقی و اصلاح تصمیم‌گیری اخلاقی است. محققان تأکید دارند که آموزش اخلاق باید بر مبنای مسائل اخلاقی باشد. زیرا حل مسائل دانشجویان را به کاربرد علوم قبلی و یادگیری مفاهیم جدید تشویق و به پر کردن فاصله بین مباحث تئوری و عملی کمک می‌کند (۷). بدین لحاظ در تایوان، آموزش اخلاق پرستاری به روش *PBL* با آموزش معمول مقایسه شد، نتایج نشان داد که توانمندی تشخیص مسائل، رضایت، خود انگیزشی، درک موضوعات اخلاقی، تفکر انتقادی و انگیزه عقلانی دانشجویان گروه *PBL* بهتر از گروه سخنرانی بود (۷). با توجه به اهمیت توسعه کیفی آموزش اخلاق حرفه‌ای در پرستاری، بر آن شدیم تا آموزش اخلاق پرستاری را با روش یادگیری مبتنی بر مسئله (*PBL*) طراحی، اجرا و جهت ارزشیابی نیز روش *PBL* را با روش سخنرانی بازخوردی (*Feedback Lecturing=FL*) در ارتقای کیفیت استدلال اخلاقی مقایسه کنیم.

۸- هدف کلی و اهداف اختصاصی: این فرایند با هدف کلی و اهداف اختصاصی زیر مدنظر قرار گرفت:

هدف کلی: توسعه کیفی آموزش اخلاق حرفه‌ای در پرستاری جهت دانشجویان کارشناسی پرستاری

هدف اصلی ۱: تدوین برنامه آموزش اخلاق حرفه‌ای در پرستاری جهت دانشجویان کارشناسی پرستاری

اهداف اختصاصی:

۱) تدوین برنامه آموزشی اخلاق حرفه‌ای در پرستاری به روش *PBL* جهت دانشجویان پرستاری

۲) تدوین برنامه آموزشی اخلاق حرفه‌ای در پرستاری به روش *FL* جهت دانشجویان پرستاری

هدف اصلی ۲: اجرای آموزش اخلاق حرفه‌ای در پرستاری جهت دانشجویان کارشناسی پرستاری

اهداف اختصاصی:

۳) به‌کارگیری برنامه آموزشی تدوین‌شده به روش *PBL* جهت دانشجویان پرستاری ترم هفت

۴) به‌کارگیری برنامه آموزشی تدوین‌شده به روش *FL* جهت دانشجویان پرستاری ترم هشت

هدف اصلی ۳: ارزشیابی آموزش اخلاق حرفه‌ای در پرستاری جهت دانشجویان کارشناسی پرستاری

اهداف اختصاصی:

۱) مقایسه استدلال اخلاقی دانشجویان کارشناسی پرستاری در گروه *PBL* با گروه *FL*

۲) مقایسه سطح تکامل اخلاقی دانشجویان کارشناسی پرستاری در گروه *PBL* با گروه *FL*

۳) مقایسه ملاحظات بالینی دانشجویان کارشناسی پرستاری در گروه *PBL* با گروه *FL*

فرمت ارسال خلاصه فرآیندها جهت هفتمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

۹- روش اجرا: در راستای دستیابی به هدف اصلی فرایند موردنظر مراحل زیر انجام گردید:

جهت هدف اصلی ۱: تدوین برنامه آموزش اخلاق حرفه‌ای در پرستاری جهت دانشجویان کارشناسی پرستاری از آنجا که واحد درسی‌ای تحت عنوان آموزش اخلاق پرستاری در کوریکولوم کارشناسی پرستاری وجود نداشت، اقدام به تدوین برنامه آموزشی اخلاق حرفه‌ای در پرستاری به روش *PBL* و سخنرانی جهت دانشجویان پرستاری و سپس تأیید آن توسط گروه فرایند گردید. برنامه درسی به روش *PBL* و سخنرانی به اختصار در شکل زیر آورده شده است.

جلسات آموزش به روش <i>PBL</i>	
جلسه اول (روز اول)	معرفی فرآیند و اهداف و انتظارات آموزش الگوی یادگیری مبتنی بر مسئله ارائه محتوای اخلاق پرستاری (به صورت سخنرانی) ارائه کتبی سناریوهای اخلاقی و معرفی منابع
جلسه دوم (روز هشتم)	حل سناریوهای نوزاد ناقص و بیمار محتضر با الگوی <i>PBL</i>
جلسه سوم (روز نهم)	حل سناریوهای اجبار دارویی و اشتباه دارویی با الگوی <i>PBL</i>
جلسه چهارم (روز دهم)	حل سناریوهای آموزش پرستار جدیدالورود و درخواست پایان حیات با الگوی <i>PBL</i>
جلسات آموزش به روش سخنرانی بازخوردی	
جلسه اول	معرفی فرآیند و اهداف و انتظارات آموزش الگوی یادگیری مبتنی بر مسئله ارائه محتوای اخلاق پرستاری (به صورت سخنرانی)
جلسه دوم	حل سناریوهای نوزاد ناقص و بیمار محتضر با روش <i>FL</i>
جلسه سوم	حل سناریوهای اجبار دارویی و اشتباه دارویی با روش <i>FL</i>
جلسه چهارم	حل سناریوهای آموزش پرستار جدیدالورود و درخواست پایان حیات با روش <i>FL</i>

جهت هدف اصلی ۲: اجرای برنامه آموزش اخلاق حرفه‌ای در پرستاری جهت دانشجویان کارشناسی پرستاری طی مطالعه‌ای نیمه تجربی با طرح دوگروهی پیش‌آزمون-پس‌آزمون در دو بیمارستان علوم پزشکی همدان اقدام به اجرای برنامه تدوین شده حاصل از مرحله قبل گردید. دانشجویان سال آخر کارشناسی پرستاری که به‌طور همزمان در این دو مرکز واحد کارآموزی خود را می‌گذراندند در این فرایند شرکت نمودند. برنامه آموزشی اخلاق حرفه‌ای به روش *FL* برای دانشجویان ترم هشت پرستاری در دو گروه و به روش *PBL* برای دانشجویان ترم هفت در گروه‌های ۹-۸ نفره در چهار جلسه (در مجموع ۸ ساعت) برگزار شد. طبق برنامه درسی، تفاوت گروه *FL* با گروه *PBL* در نحوی ارائه مطالب بود که در گروه *FL* تمامی محتوا و حل مسائل توسط مدرس به صورت پرسش و پاسخ و ارائه بازخورد همزمان صورت می‌گرفت.

فرمت ارسال خلاصه فرآیندها جهت هفتمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

جهت هدف اصلی 3: ارزشیابی آموزش اخلاق حرفه‌ای در پرستاری جهت دانشجویان کارشناسی پرستاری جهت ارزشیابی آموزش اخلاق حرفه‌ای در پرستاری جهت دانشجویان کارشناسی پرستاری در دو گروه *PBL* و *FL* از ابزارهای زیر استفاده گردید:

۱- پرسشنامه مشخصات فردی - اجتماعی شامل سؤالاتی در مورد سن، جنسیت، معدل تحصیلی، وضعیت تأهل، وضعیت سکونت (خوابگاه و غیر خوابگاه)

۲- پرسشنامه آزمون معضلات اخلاقی پرستاری *Nursing Dilemma Test* که بر مبنای نظریه استدلال اخلاقی *Lawrence Kohlberg* تدوین شده و شامل ۶ سناریو در مورد مسائل اخلاقی مراقبت از مددجویان است. به دنبال هر سناریو دو نوع سؤال مطرح می‌شود. نوع اول، درباره نوع واکنش فرد در موقعیت فرضی سناریو است. در نوع دوم، از فرد خواسته می‌شود تا دلیل انتخاب خود را ذکر کند. با این کار سه شاخص مهم برای هر فرد محاسبه می‌شود. شاخص اول: بررسی سطح تکامل اخلاقی فرد که در نهایت سطح تکامل اخلاق دانشجویان پرستاری در سه سطح پیش عرفی (مجموع سطح اول و دوم)، عرفی (مجموع سطح چهارم و پنجم) و پس عرفی (سطح پنجم و ششم) تعیین گردید. شاخص دوم: نمره استدلال اخلاقی پرستاری که حداکثر نمره در هر سناریو ۱۱ و در کل ۶۶ و کمترین نمره هم در هر سناریو ۳ و در کل ۱۸ است. شاخص سوم: نمره ملاحظات بالینی (*Practical Consideration, PC*) است. این شاخص میزان در نظر گرفتن قوانین اداری در تصمیم‌گیری اخلاقی را بررسی می‌کند. نمرات این شاخص بین ۶ و ۳۶ است.

برای بررسی پایایی پرسشنامه از روش آزمون- باز آزمون استفاده شد. که ضریب همبستگی پیرسون 0.728 به دست آمد. پرسشنامه سه بار توسط دانشجویان تکمیل گردید: قبل از مداخله، بلافاصله پس از مداخله و یک ماه پس از مداخله.

۱۰- نتایج و پیامدهای اجرای فرآیند:

دانشجویان دو گروه *PBL* و *FL* تفاوت معنی‌داری از لحاظ میانگین سنی، معدل دوره تحصیلی، جنس، وضعیت تأهل، وضعیت سکونت (خوابگاه و غیر خوابگاه)، سابقه کار بالینی و مدت آن نداشتند.

۱- یافته‌ها نشان داد که هرچند استدلال اخلاقی دانشجویان هر دو گروه *PBL* و *FL* افزایش داشت (جدول ۱)، اما تنها در گروه *PBL* این افزایش نسبت به ابتدای ورود به مطالعه معنی‌دار ($p=0/015$) بود (نمودار ۱).

۲- همچنین میانگین تکامل اخلاقی در دو گروه *FL* و *PBL* افزایش داشت (جدول ۲)، اما تنها در گروه *PBL* این افزایش نسبت به ابتدای ورود به مطالعه ($p=0/015$) و نسبت به گروه *FL* معنی‌دار بود (نمودار ۲).

۳- در نهایت، یافته‌ها نشان داد که میانگین نمرات ملاحظات بالینی در دو گروه *FL* و *PBL* نسبت به قبل و در مقایسه با یکدیگر تغییر قابل ملاحظه‌ای نداشت (جدول ۳)، (نمودار ۳).

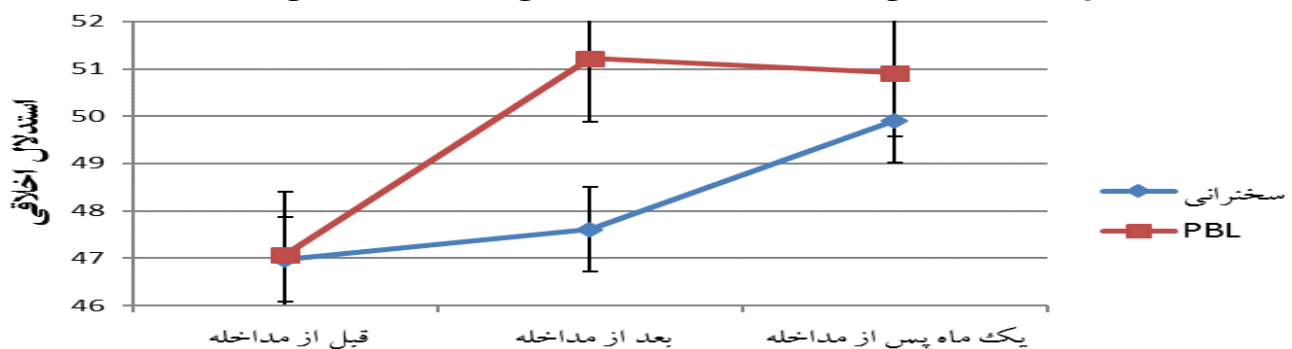

فرمت ارسال خلاصه فرآیندها جهت هفتمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

جدول ۱: مقایسه استدلال اخلاقی دانشجویان دو گروه *FL* و *PBL* در سه مرحله ارزیابی (نمرات بین ۶۶-۱۸)

نتایج آزمون <i>RM-ANOVA</i>	یک ماه بعد از مداخله		بلافاصله بعد		قبل از مداخله			
	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین		
$F=1/232$ $Df=1$ $P=0/271$	$F=0/62, p=0/441$	۱۶/۴۲	۴۹/۹۱	۸/۴۸	۴۷/۶۱	۸/۱۲	۴۶/۹۷	<i>FL</i>
	$F=4/45, p=0/015$	۷/۸۰	۵۰/۹۱	۷/۳۹	۵۱/۲۲	۸/۱۴	۴۷/۰۷	<i>PBL</i>

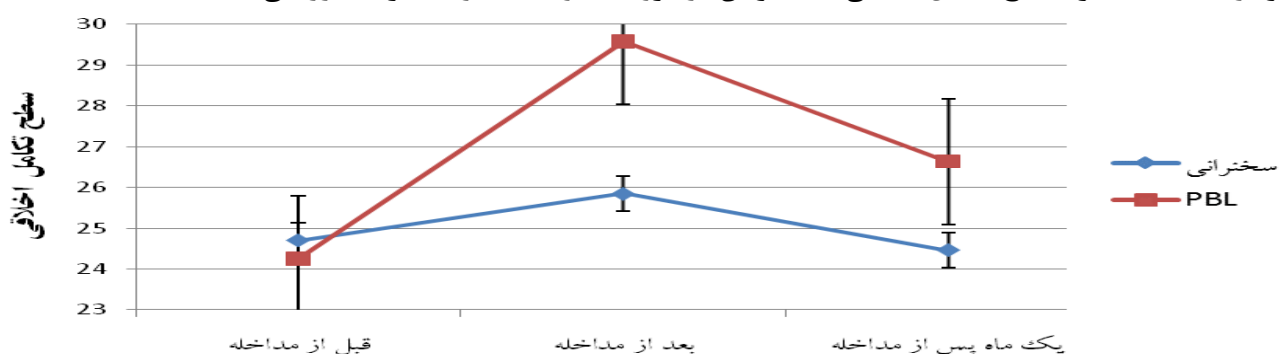
نمودار ۱: مقایسه بین دو گروه سخنرانی و *PBL* در زمینه استدلال اخلاقی در سه مرحله ارزیابی

جدول ۲: مقایسه تکامل اخلاقی دانشجویان گروه *FL* و *PBL* در سه مرحله ارزیابی (نمرات بین ۶-۳۶)

نتایج آزمون <i>RM-ANOVA</i>	یک ماه بعد از مداخله		بلافاصله بعد		قبل از مداخله			
	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین		
$f=1/232$ $df=2$ $p=0/04$	$F=1/41, p=0/25$	۴/۳۷	۲۴/۴۶	۴/۵۳	۲۵/۸۵	۳/۷۷	۲۴/۷۰	<i>FL</i>
	$F=7/41, p=0/001$	۳/۹۱	۲۶/۶۴	۹/۹۳	۲۹/۵۸	۴/۳۲	۲۴/۲۵	<i>PBL</i>

نمودار ۲: مقایسه نمره سطح تکامل اخلاقی دانشجویان در گروه *FL* و *PBL* در سه مرحله ارزیابی

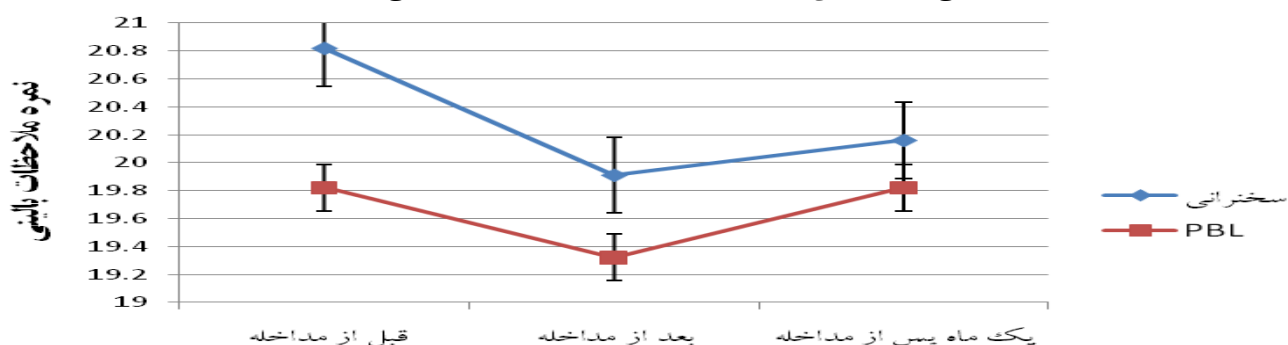

فرمت ارسال خلاصه فرآیندها جهت هفتمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

جدول ۳: مقایسه ملاحظات بالینی دانشجویان گروه *FL* و *PBL* در سه مرحله ارزیابی (نمرات بین ۶-۳۶)

نتایج آزمون <i>RM-ANOVA</i>		یک ماه بعد از مداخله		بلافاصله بعد		قبل از مداخله		
		انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
$f=0/261$	$F=1/35, p=0/509$	4/47	20/16	3/89	19/91	3/56	20/82	<i>FL</i>
$df=2$	$F=0/84, p=0/658$	4/30	19/82	3/98	19/32	4/85	19/82	<i>PBL</i>
$p=0/771$								

نمودار ۳: مقایسه ملاحظات بالینی دانشجویان گروه *FL* و *PBL* در سه مرحله ارزیابی

۱۱- سطح اثر گذاری

انجام این فرایند می تواند در تمامی سطوح زیر دارای تأثیر مثبتی باشد:

در سطح دانشکده: این فرایند به عنوان نمونه ای از توسعه کیفی آموزش اخلاق حرفه ای در پرستاری معرفی و ارائه شده است تا سبب تسهیل دستیابی این دانشکده به رسالت خود در زمینه آموزش دانشجویان گردد. همچنین توسط کمیته توانمندسازی دانشجویان *EDO* دانشکده پرستاری و مامایی به عنوان نمونه ای از روش های نوین توسعه اخلاق پرستاری در قالب کارگاه آموزش اخلاق پرستاری جهت دانشجویان سال آخر پرستاری و کارشناسان مربی دانشکده پرستاری و مامایی همدان معرفی و ارائه می گردد.

در سطح دانشگاه: این فرایند می تواند در سایر رشته ها به عنوان الگویی جهت آموزش و توسعه اخلاق حرفه ای در دانشگاه به کار برده شود تا منجر به ارتقای کیفیت آموزش پزشکی و تربیت دانش آموختگانی توانمند در اصول اخلاقی باشد. همچنین دانشجویانی که در گروه *PBL* نمرات بالایی در استدلال اخلاقی کسب کرده بودند، برای اولین بار جهت شرکت دانشجویان کارشناسی پرستاری در المپیاد استدلال بالینی دانشگاه علوم پزشکی همدان معرفی و ثبت نام شدند.

فرمت ارسال خلاصه فرآیندها جهت هفتمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

در سطح کشوری: انتشار نتایج حاصل از این فرایند در مجلات ایران و مجلات انگلیسی می‌تواند منجر به ارائه الگویی کاربردی در گستره آموزش پزشکی در ایران شود.

۱۲- انطباق سیاست‌های بالادستی:

در برنامه سوم توسعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، بر ارتقای اخلاق پزشکی بر اساس آموزش‌های علمی و دینی در جامعه پزشکی (بند ۲۴) و ارتقای ارزش‌های اسلامی در همه ابعاد زندگی فردی و اجتماعی دانشجویان و ایجاد زمینه مناسب برای رشد استعداد و خلاقیت آن‌ها (بند ۲۸) تأکید شده است. لذا نظام آموزش پزشکی باید در جهتی توسعه یابد که بتواند ضمن بهره‌گیری از تازه‌ترین دستاوردهای علمی جهان با نیازهای جامعه نیز سازگار باشد. این فرایند، مسیر را برای توسعه و ارتقای کیفی اخلاق حرفه‌ای در آموزش پرستاری و علوم پزشکی در ایران تسهیل می‌سازد.

۱۳- نتیجه‌گیری شامل چالش‌ها و مشکلات اجرایی فرآیند:

با توجه به اهمیت اخلاق در حرفه پرستاری و ضرورت آموزش اخلاق پرستاری به دانشجویان که در آستانه ورود به محیط بالینی به‌عنوان پرستار هستند، و با عنایت به اثرات مثبت روش یادگیری مبتنی بر مسئله و حتی روش سخنرانی بر استدلال اخلاقی و سطح تکامل اخلاقی دانشجویان پرستاری و نیز عدم وجود درس اخلاق پرستاری در کوریکولوم درسی کارشناسان پرستاری به نظر می‌رسد استفاده از این فرایند می‌تواند بخشی از چالش‌های موجود در اخلاق حرفه‌ای پرستاری را پوشش دهد.

مشکلات حین اجرای فرآیند مزبور عبارت بود از تازه بودن مباحث اخلاقی برای دانشجویان و روش *PBL* در مباحث اخلاقی که به همین دلیل نیاز به تلاش بیشتر توسط ارائه‌دهندگان روش و دانشجویان داشت. همچنین برای بررسی دقیق‌تر تأثیرات آن در زمینه‌های اخلاقی دانشجویان، نیاز به زمان بیشتر بود که با توجه به برنامه فشرده دانشجویان سال آخر کارشناسی پرستاری در دوره‌های کارآموزی و همیاری این امکان حاصل نشد.

۱۴- چگونگی معرفی نتایج فرآیند:

تاکنون صاحبان فرایند توانسته‌اند به معرفی فرایند بپردازند:

- ۱- ارائه پوستر با عنوان «بررسی سطح تکامل اخلاقی دانشجویان پرستاری علوم پزشکی همدان سال ۱۳۹۳» در همایش سراسری اخلاق و فرهنگ در سلامت علوم سلامت مهر ۹۳ دانشگاه علوم پزشکی شاهد
- ۲- ارائه پوستر با عنوان «بررسی حساسیت اخلاقی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی همدان ۱۳۹۳» در همایش سراسری مراقبت و مددجو آبان ماه ۱۳۹۳ دانشگاه علوم پزشکی همدان
- ۳- ساب میت مقاله با عنوان «*Moral Development in Nursing Students of Hamedan University of Medical Sciences*» در فصل‌نامه اخلاق پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

فرمت ارسال خلاصه فرآیندها جهت هفتمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

۴- تدوین مقاله انگلیسی با عنوان «*Comparison effect of ethical education by Two methods of lecturing and problem based learning on ethical sensitivity and reasoning of Nursing students of Hamedan medical university*» جهت چاپ در مجلات انگلیسی

۱۵- تأییدیه های مربوطه و ارزشیابی فرآیند:

تصویب طرح در شورای پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی همدان به شماره ۱۶/۳۵/۹/۷۰۶/پ تاریخ ۱۳۹۳/۲/۱۳ ثبت در پایگاه کارآزمایی بالینی به شماره *IRCT2014052417821N1* کلیه مدارک و مستندات مربوط به تصویب و اجرای طرح در شورای پژوهشی دانشگاه موجود است.

۱۶- قابلیت تعمیم و اجرا در سایر مراکز آموزشی

از آنجا که انجام فرایند نیاز به تسهیلات و امکانات مالی خاصی نداشت به راحتی با یک آموزش می تواند جهت آموزش دانشجویان در دانشکده های پرستاری، سایر رشته های علوم پزشکی در سطح دانشگاه علوم پزشکی همدان و سایر دانشگاه ها مورد استفاده قرار گیرد.

۱۷- استمرار فرایند

صاحبان فرایند برنامه های کارگاهی آموزش اخلاق حرفه ای در پرستاری تدوین نموده اند که توسط کمیته توانمندسازی دانشجویان و اعضای هیئت علمی *EDO* دانشکده پرستاری و مامایی همدان در ترم جاری انجام و برای ترم های پیش رو اجرا خواهد شد.

برای قرار گرفتن فرآیندهای ارسالی در سایت جشنواره ارسال موافقت صاحبان آن ها به دبیرخانه جشنواره لازم است.

منابع

1. Goethals S, Gastmans C, de Casterlé BD. Nurses' ethical reasoning and behaviour: A literature review. *International Journal of Nursing Studies*. 2010;47(5):635-50.
2. Burnard P, Chapman CM. *Professional and ethical issues in nursing: the code of professional conduct*. Edinburgh, Bailliere Tindall co; 2003.
3. Borhani F, Abbas Zadeh A, kohan m, fazayel m. The ability to compare the ethical reasoning of nurses, nursing students of Kerman University of Medical Sciences in dealing with ethical dilemmas. *Journal of medical ethics historz*. 1389;3(4):71-81.
4. Zirak M, Moghaddsiyan S, Abdollahzadeh F, Rahmani A. Moral development of nursing students of Tabriz University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*. 2011;4(4):4555.-
5. Zirak M, Moghadasian S, Abdollahzadeh F, Rahmani A. The Study of Level of Ethical Development in Nurses Working in Training-Treatment Hospitals Affiliated in Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran. *Qom University of Medical Sciences Journal*. 2012;6(3).
6. Park M, Kjervik D, Crandell J, Oermann MH. The relationship of ethics education to moral sensitivity and moral reasoning skills of nursing students. *Nursing ethics*. 2012;19(4):568-80.

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان

معاونت آموزشی

دبیرخانه دائمی جشنواره شهید مطهری

فرمت ارسال خلاصه فرآیندها جهت هفتمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

.7 Lin C-F, Lu M-S, Chung C-C, Yang C-M. A comparison of problem-based learning and conventional teaching in nursing ethics education. *Nursing ethics*. 2010;17(3):373-82.